

8th International Symposium on Familiology

*A child in the family.
The quest for an integral platform
for familiological research*

8. Międzynarodowe Sympozjum Familiologiczne

*Dziecko w rodzinie.
Poszukiwanie integralnej platformy
dla badań familiologicznych*

12.06.2024

Google Meet: <https://meet.google.com/rrm-exyg-qhs>

SUMMARIES OF PAPERS

Prof. Martín Carbajo Núñez OFM

[Pontifical University *Antonianum*, Rome (Italy); Alphonsian Academy, Rome (Italy); FST – San Diego University, CA (USA)]

Education and AI. The role of the family

The talk on the topic “Education and AI. The role of the family” will focus on the educational use of Artificial Intelligence (AI) in the family environment. The topic has gained greater relevance since the launch of ChatGPT on November 30, 2022. This is a generative AI program, capable of producing “syntactically and semantically coherent texts.”

Pope Francis asserts that AI is “radically affecting the world of information and communication, and through it, certain foundations of life in society.” These advances force us to review the way we understand education, both in the school and in the family. How can parents educate their children in this new existential context?

In the first part of my talk I will focus on the growing use of AI systems, underlining that they can bring about an important change in the way we understand education. In the second part, I will give some indications about the educational use that parents can make of AI in the family environment, having as its horizon the humanism of fraternity inspired by Francis of Assisi.

Edukacja i sztuczna inteligencja. Rola rodziny

Prelekcja na temat „Edukacja i AI. Rola rodziny” skupia się na edukacyjnym wykorzystaniu sztucznej inteligencji (AI) w środowisku rodzinnym. Temat zyskał na znaczeniu od czasu uruchomienia ChatGPT 30 listopada 2022 r. Jest to generatywny program AI, zdolny do tworzenia ‘tekstów spójnych pod względem składniowym i semantycznym’.

Papież Franciszek zapewnia, że sztuczna inteligencja ‘radycznie wpływa na świat informacji i komunikacji, a za jej pośrednictwem na pewne podstawy życia w społeczeństwie’. Postęp ten zmusza nas do zrewidowania sposobu, w jaki rozumiemy edukację, zarówno w szkole, jak i w rodzinie. W jaki sposób rodzice mogą wychowywać swoje dzieci w tym nowym kontekście egzystencjalnym?

W pierwszej części mojego wystąpienia skupię się na rosnącym wykorzystaniu systemów AI, podkreślając, że mogą one spowodować istotną zmianę w sposobie pojmowania edukacji. W drugiej części podam pewne wskazówki dotyczące edukacyjnego wykorzystania sztucznej inteligencji przez rodziców w środowisku rodzinnym, mając za horyzont humanizm braterstwa inspirowany przez Franciszka z Asyżu.

Prof. Paweł Sambor OFM
[Pontifical University *Antonianum*, Rome (Italy)]

Kwestia dzieci w sytuacji separacji i rozwodu

Tematem prezentacji będzie kwestia dzieci w sytuacji separacji lub rozwodu. Jest to niezwykle ważna kwestia, ponieważ często jest omawiana dopiero na końcu, kiedy małżonkowie muszą zdecydować, z kim zatrzymać dzieci lub jak podzielić się opieką nad nimi. Jednak dramat separacji lub rozwodu nie dotyczy tylko małżonków; często jest to również ogromny dramat dla dzieci, których cierpienie jest ledwo odczuwalne przez rodziców, którzy są zajęci sobą.

The issue of children in the situation of separation and divorce

The topic of this presentation will be the issue of children in a separation or divorce situation. This is an extremely important issue because children are often discussed only at the end, when spouses must decide with whom to keep the children or how to share custody of them. However, the drama of separation or divorce does not only affect spouses; it is often also a huge drama for children, whose suffering is barely felt by parents who are preoccupied with themselves.

Prof. Arkadiusz Krasicki CSSp
[University of Zadar (Croatia)]

Samuel – wymodlony od Boga. Rodzinna perypetia Alkany i Anny

Dziecko w rodzinie obserwuje się dziś z perspektywy różnych specjalizacji naukowych. Metoda pomaga osobom, które zajmują się wychowaniem najmłodszych, osiągnąć określony poziom edukacji dziecka w rodzinie. Oczywiście bez tej rzeczywistości, to znaczy bez rodziny jako matki, ojca i dziecka, te badania mogą poprowadzić nas w zupełnie innym kierunku.

Od momentu poczęcia życie dziecka jest zagrożone przez czynniki zewnętrzne, które mają ogromny wpływ na jego rozwój. Bardzo często problem poczęcia staje się przeszkodą dla wielu małżeństw. Niektórzy decydują się na akceptację stanu niepłodności, inni podejmują kroki w kierunku sztucznego zapłodnienia, co jest czynem niemoralnym. Gdzie szukać pomocy? Czy istnieje źródło prawidłowego działania, które możemy wskazać współczesnemu chrześcijaninowi-katolikowi? Jest takie źródło! To jest Biblia!

Na podstawie biblijnego tekstu niniejsze opracowanie daje odpowiedź na pytanie, jak zachowują się małżonkowie w obliczu pokus związanych z niepłodnością oraz jak wyjść z zawitej małżeńskiej sytuacji. Biblijna historia małego Samuela i jego rodziców to typowy obraz płaczu wielu matek i ojców, którzy nie mogą mieć dzieci. Chociaż oferuje się im różne możliwości wychowania potomstwa, Bóg wskazuje, która droga jest najlepsza. Zło często dotyka relacji międzyludzkich. Jednak wierność Bogu zwycięża. Młodym rodzinom często brakuje zaufania do Boga. Matka Samuela staje się typem matki, która woła do Boga. Rodzice Samuela są małżeństwem, które modli się razem. Bóg wysłuchał ich próśb.

Samuel – prayed for from God. The family adventures of Alkana and Anna

The child in the family is observed today from the perspective of various scientific specializations. The method helps people who deal with raising the youngest, achieve a specific level of child education in the family. Of course, without this reality, that is, without a family as a mother, father and child, these studies can lead us in a completely different direction.

Since conception, the child's life has been threatened by external factors that have a huge impact on his development. Very often the problem of conception becomes an obstacle to many marriages. Some decide to accept the state of infertility, others take steps towards artificial fertilization, which is an immoral act. Where to look for help? Is there a source of proper action that we can indicate to a modern Catholic Christian? There is such a source! This is the Bible!

Based on the biblical text, this study answers the question of how the spouses behave in the face of infertility temptation and how to get out of a complicated marriage situation. The biblical story of little Samuel and his parents is a typical picture of the crying of many mothers and fathers who cannot have children. Although they are offered various opportunities for the upbringing of offspring, God indicates which path is the best. Evil often affects interpersonal relationships. However, loyalty to God wins. Young families often lack trust in God. Samuel's mother becomes the type of mother who calls to God. Samuel's parents are a marriage that prays together. God listened to their prayers.

Rev. prof. Marek Karczewski

[University of Warmia and Mazury in Olsztyn (Poland)]

Męczeństwo dzieci w Ewangelii wg św. Mateusza 2,17-18

W kontekście literackim i teologicznym tzw. „opisów dzieciństwa Jezusa” w Mt 2,17-18 znajduje się opis rzezi dzieci. Została ona dokonana przez wysłanników Heroda w Betlejem. W relacji do tematu dziecka w perspektywie biblijnej tekst ten zawiera interesujące przesłanie teologiczne, aktualne także dzisiaj. W omówieniu podjęto następujące kwestie: 1) Okoliczności historyczne wydarzenia opisanego w Mt 2,17-18; 2) Kontekst dalszy i bliższy tekstu Mt 2,17-18; 3) Główne treści w perspektywie teologiczno-biblijnej. Wśród głównych problemów teologiczno-biblijnych zawartych w tekście należy wymienić: - narodziny Mesjasza-Króla i jego skutki; płacz Racheli – matki Izraela w relacji do Jr 31,15; męczeństwo niewinnych. Należy także podjąć próbę odpowiedzi na pytanie – dlaczego ta śmierć i co z niej wynika. Refleksja może stanowić przyczynek do rozważań nad problemem chrześcijańskiej pociechy po przedwczesnej śmierci dziecka.

Martyrdom of children in Matthew 2:17-18

In the literary and theological context of the so-called "descriptions of Jesus' childhood" in Matthew 2:17-18 is a description of the slaughter of children. It was committed by Herod's envoys in Bethlehem. In relation to the theme of the child in the biblical perspective, this text contains an interesting and valid theological message. The following issues are addressed in the discussion: 1) The historical circumstances of the event described in Matthew 2:17-18; 2) The further and closer context of the text of Matthew 2:17-18; 3) The main contents in a theological-biblical perspective. Among the main theological-biblical issues contained in the text are: - the birth of the Messiah-King and its consequences; the cry of Rachel the mother of Israel in relation to Jer 31:15; the martyrdom of the innocents. There should also be an attempt to answer the question - why occurred this death and what resulted from it. The reflection may provide a contribution to the consideration of the problem of Christian consolation after the death of a child.

Rev. prof. Paweł Rabczyński

[University of Warmia and Mazury in Olsztyn (Poland)]

Rodzina chrześcijańska w procesie odkrywania i kształtowania powołania kapłańskiego dziecka

Wielowiekowe doświadczenie Kościoła wskazuje na trzy podstawowe środowiska, w których dokonuje się proces rozpoznawania i kształtowania powołania kapłańskiego: rodzina, parafia i seminarium duchowne. W przypadku dziecka szczególne znaczenie posiadają wymienione dwie pierwsze instytucje. W rodzinie dzieci uczą się życia według wyższych wartości, kształtują postawy i charaktery, przyjmują normy i wzory zachowań, nabywają umiejętności dawania świadectwa swojej wiary, przeżywają swoje pierwsze doświadczenia religijne i kościelne. Rodzina chrześcijańska jest pierwszym i naturalnym środowiskiem powołaniowym, niejako „rozsadnikiem” powołań. W rodzinie i w środowisku jej oddziaływania dokonuje się rozeznanie powołania, jego rozwój, a następnie towarzyszenie osobom powołanym. Współczesna sytuacja społeczno-kulturowa w Europie Zachodniej jest niewątpliwie wyzwaniem dla rodziny jako środowiska budzenia powołań do

kapłaństwa. Wpływa na to przede wszystkim postępująca sekularyzacja społeczeństwa i spadek religijności w rodzinach. W takich warunkach zaburzony zostaje międzypokoleniowy przekaz wiary.

The Christian family in the process of discovering and shaping a child's priestly vocation

The Church's centuries-long experience points to three basic environments in which the process of discerning and shaping a priestly vocation takes place: the family, the parish and the seminary. In the case of the child, the first two institutions mentioned are of particular importance. In the family, children learn to live according to higher values, form attitudes and characters, adopt norms and patterns of behaviour, acquire the ability to bear witness to their faith, and experience their first religious and ecclesiastical experiences. The Christian family is the first and natural environment for vocations, the "seedbed" of vocations so to speak. It is in the family and in the environment of its influence that the discernment of a vocation, its development and then the accompaniment of vocations takes place. The contemporary socio-cultural situation in Western Europe is undoubtedly challenging the family as an environment for the awakening of vocations to the priesthood. It is influenced above all by the progressive secularisation of society and the decline of religiosity in families. Under such conditions, the intergenerational transmission of faith is disrupted.

Prof. Kotel DaDon

[University of Zagreb (Croatia)]

Children education for holiness in Judaism: A commandment and absolute dedication

The Jewish people presented a magical ideological vision to the human race. The formation of an utopian society: a society in which the intellectual engagement, expressed in the study of the Torah, is the central existential experience of all its members. The idea of eliminating the gap between intellectual elite and the masses is indeed an absolute utopian idea.

This life learning experience starts from childhood and ends with death. The middle generation has the duty to train the younger generation for holiness, using educational knowledge and moral values. This training requires discipline and has characteristics of holiness.

One can find quite surprising parallels between this vision and Plato's utopian vision. Plato in the fifth book of his "Politeia" presents an utopia of an ideal state led by the philosopher king. The sages symbolize the ideal of the existence of the Jewish people, "a kingdom of priests and a holy nation" (Exodus 19:6). Judaism aspires to establish a kingdom of priests, a nation of intellectuals, where wisdom will be the common property, but at the same time a holy nation, with a high level of morality. The place where Plato's vision of the leader-philosopher came to reality is in the Jewish society, which was headed by the sages of the generation.

This article discusses the uniqueness of Children education for holiness in Judaism. The first part of the article is analyzing the obligation of children education and its significance in Judaism, both parental and the communal obligation. The second and central part of the article examines the educational principles for holiness in Judaism, focusing on many aspects such as: the importance of home and family; the relationship between home and school; the importance of individual education; motives of discipline, holiness and morality in early childhood education; the destructive effect of anger and the balance between authoritarianism and tenderness in education; and the importance of giving a personal example. In the final part of the article, the author emphasizes the absolute devotion to education in Judaism, which is evident in the rights of teachers in Jewish law and in testimonies of Holocaust survivors about the Jewish devotion to learning in times of historical darkness. The author in this work analyzes various Biblical and rabbinic sources from the Talmudic period to modern times. Much of this literature has been translated from Hebrew and Aramaic.

Wychowanie dzieci do świętości w judaizmie: Przykazanie i całkowite poświęcenie

Naród żydowski przedstawił rasie ludzkiej magiczną wizję ideologiczną. Tworzenie się społeczeństwa utopijnego: społeczeństwa, w którym zaangażowanie intelektualne, wyrażające się w studiowaniu Tory, jest głównym doświadczeniem egzystencjalnym wszystkich jego członków. Idea eliminacji przepaści pomiędzy elitą intelektualną a masami jest w istocie absolutną utopią.

To doświadczenie uczenia się przez życie zaczyna się od dzieciństwa i kończy śmiercią. Pokolenie średnie ma obowiązek wychowywać młodsze pokolenie do świętości, wykorzystując wiedzę wychowawczą i wartości moralne. Ta edukacja wymaga dyscypliny i ma cechy świętości.

Pomiędzy tą wizją a utopijną wizją Platona można znaleźć dość zaskakujące podobieństwa. Platon w piątej księdze swojej „Politei” przedstawia utopię idealnego państwa, na którego czele stoi król-filozof. Mędrcy symbolizują ideał istnienia narodu żydowskiego, „królestwa kapłanów i narodu świętego” (Wj 19,6). Judaizm aspiruje do ustanowienia królestwa kapłanów, narodu intelektualistów, w którym mądrość będzie wspólną własnością, ale jednocześnie narodu świętego, o wysokim poziomie moralności. Miejscem, w którym urzeczywistniła się platońska wizja przywódcy-filozofa, jest społeczeństwo żydowskie, na którego czele stali mędrcy pokolenia.

W opracowaniu jest omówiona wyjątkowość wychowania dzieci do świętości w judaizmie. W pierwszej części artykułu dokonano analizy obowiązku wychowania dzieci i jego znaczenia w judaizmie, zarówno obowiązku rodzicielskiego, jak i wspólnotowego. W drugiej, środkowej części dokonano przeglądu zasad wychowania do świętości w judaizmie, skupiając się na wielu aspektach, takich jak: znaczenie domu i rodziny; relacje między domem a szkołą; znaczenie edukacji indywidualnej; motywy dyscypliny, świętości i moralności w edukacji wczesnoszkolnej; destrukcyjny wpływ gniewu i równowaga między autorytaryzmem a czułością w wychowaniu; oraz znaczenie dawania osobistego przykładu. W końcowej części autor podkreśla bezwzględne oddanie oświacie w judaizmie, co widać w uprawnieniach nauczycieli prawa żydowskiego oraz w zeznaniach ocalałych z Holokaustu na temat żydowskiego przywiązania do nauki w czasach dziejowych ciemności. Autor w tej pracy analizuje różne źródła biblijne i rabiniczne od okresu talmudycznego po czasy współczesne. Duża część tej literatury została przetłumaczona z języka hebrajskiego i aramejskiego.

Deniz Doganay

[Warsaw School of Economics (Poland)]

Islamic Education and Parental Roles in Child Development

Exploring the role of Islamic education in the comprehensive development of children, this research focuses on physical, mental, spiritual, intellectual, and economic aspects. Employing a descriptive qualitative methodology, it analyzes primary sources of Islamic jurisprudence, notably the Quran and Hadith, as well as the educational philosophies of prominent Islamic scholars such as Ibn Sina and Imam Al-Ghazali. This study primarily undertakes a normative examination of the principles of Islamic education, exploring how these principles prescribe the roles and responsibilities of parents in the spiritual and moral upbringing of children, and offering a theological framework for understanding effective Islamic parenting. Findings suggest that effective Islamic parenting incorporates role models, habituation, advice, attention, and appropriate disciplinary methods. Serving as a valuable resource for parents, the research contributes to the broader discourse on child rearing in diverse Islamic contexts.

Edukacja islamska i rola rodziców w rozwoju dziecka

Badania dotyczące roli edukacji islamskiej we wszechstronnym rozwoju dzieci skupiają się na aspektach fizycznych, umysłowych, duchowych, intelektualnych i ekonomicznych. Stosując opisową metodologię jakościową, analizuje się podstawowe źródła islamskiego prawnictwa, zwłaszcza Koran i hadisy, a także filozofie edukacyjne wybitnych uczonych islamskich, takich jak Ibn Sina i Imam Al-Ghazali. Przedstawione opracowanie obejmuje przede wszystkim normatywne badanie zasad edukacji islamskiej, badając, w jaki

sposób zasady te określają role i obowiązki rodziców w duchowym i moralnym wychowaniu dzieci oraz oferując ramy teologiczne dla zrozumienia skutecznego islamskiego rodzicielstwa. Wyniki sugerują, że skuteczne islamskie rodzicielstwo obejmuje wzorce do naśladowania, przyzwyczajenia, porady, uwagę i odpowiednie metody dyscyplinujące. Badanie, będące cennym źródłem informacji dla rodziców, przyczynia się do szerszego dyskursu na temat wychowywania dzieci w różnorodnych kontekstach islamskich.

Prof. Wojciech Gajewski
[University of Gdańsk (Poland)]

Wychować czy wyrzucić? Dylematy kultury antycznej

Przedstawiona tytułowym pytaniem problematyka związana jest z dzieciobójstwem. Zjawisko towarzyszy ludzkości od czasów prehistorycznych. W starożytnej Grecji i Rzymie traktowane było jako pewien rodzaj regulacji demograficznej, choć na pewno nie było tak powszechne, jak kiedyś sądzono, ani nie podchodzono do tego zjawiska jako moralnie obojętne. Jednak zarówno w pismach filozofów, jak i w listach zwykłych mieszkańców antycznego świata, możemy spotkać się z przyzwoleniem na zabijanie nie tylko dzieci, które uznano z punktu widzenia ekonomii za niekorzystne dla gospodarki antycznego oikosu. U Rzymian wynikało to z prawa (rzymskie *ius exponendi*) i zwyczaju, szczególnie w odniesieniu do dzieci z niepełnosprawnościami. W te praktyki próbowali ingerować ustawami cesarze, obawiając się depopulacji, postulując i realnie podejmując się przy tym tworzenia programów stypendialnych dla dzieci. Przemiany, choć powolne, przyniosło w tym zakresie rodzaje się chrześcijaństwo.

Raise or throw away? Dilemmas of ancient culture

The issue presented by the title question is related to infanticide. The phenomenon has accompanied humanity since prehistoric times. In ancient Greece and Rome it was treated as a kind of demographic regulation, although it was certainly not as common as it was once believed, nor was this phenomenon approached as morally neutral. However, both in the writings of philosophers and in the letters of ordinary inhabitants of the ancient world, we can find consent to kill not only children, who were considered from the economic point of view to be unfavorable for the economy of the ancient oikos. Among the Romans, this resulted from law (Roman *ius exponendi*) and custom, especially in relation to children with disabilities. Emperors tried to interfere in these practices with laws, fearing depopulation, and postulating and actually undertaking the creation of scholarship programs for children. Changes, although slow, were brought about by the emerging Christianity.

Dr. Maria Piechocka-Kłós
[University of Warmia and Mazury in Olsztyn (Poland)]

Wizja dzieciństwa w rzymskiej rodzinie w antyku

Wizja dzieciństwa nie jest zjawiskiem o charakterze uniwersalnym. Jego postrzeganie i rozumienie było różnie definiowane i było uzależnione od kultury, charakteru epoki i funkcjonujących wówczas stosunków społecznych. Celem niniejszego wystąpienia jest przypomnienie wizji dzieciństwa w rzymskiej rodzinie w starożytnym Rzymie od dnia narodzin dziecka do czasu ukończenia przez nie wieku siedmiu lat i rozpoczęcia procesu edukacji. Swoje przedłożenie podzielę na dwie części. W pierwszej przypomnę status prawny dziecka urodzonego w rzymskiej rodzinie. Należy pamiętać, że na wizję dzieciństwa dziecka w antyku miał wpływ szereg uwarunkowań m.in. status społeczny i ekonomiczny rodziny, liczebność, struktura, organizacja oraz jej funkcjonowanie. W drugiej części przedstawię powinności rodziców, zwłaszcza ojca rodziny (*pater familias*), wobec noworodka, uroczystości rodzinne związane z przyjęciem dziecka do rodziny oraz udział najbliższego

otoczenia w opiece nad nim, z uwzględnieniem m.in. czynników pielęgnacyjno-opiekuńczych i rekreacyjno-wychowawczych w okresie republiki i cesarstwa.

A vision of childhood in a Roman family in antiquity

The vision of childhood is not a universal phenomenon. Its perception and understanding was defined differently and depended on the culture, the nature of the era and the social relations in place at the time. The purpose of this presentation is to recall the vision of childhood in a Roman family in ancient Rome from the day a child was born until he or she reached the age of seven and began the educational process. I will divide my presentation into two parts. In the first part, I will recall the legal status of a child born into a Roman family. It is important to bear in mind that the vision of a child's childhood in antiquity was influenced by a number of conditions, including the social and economic status of the family, its size, structure, organisation and functioning. In the second part, I will present the duties of the parents, especially the father of the family (*pater familias*), towards the newborn child, the family celebrations connected with the child's reception into the family and the participation of the immediate environment in the child's care, taking into account, among other factors, nursing and care and recreational-educational factors in the Republican and Imperial periods.

Dr Ewelina Mączka

[University of Warmia and Mazury in Olsztyn (Poland)]

Zabójcze przesądy – przypadek stygmatyzacji „dzieci czarownic” z Nigerii

Czarownictwo, magia czy przesąd to elementy kultury, które interesują i fascynują ludzi, niezależnie od społeczności. Zjawisko polowań na czarownice w historii miało miejsce wielokrotnie, zarówno w Europie, jak i w innych zakątkach świata. Polowania na czarownice, jak pisał Edward Evans-Pritchard zdarzają się tam, gdzie strach przed czarami łączy się z wrogością bądź nienawiścią wobec oskarżonych osób. Emocje te, często doprowadzają do ścigania i karania oskarżonych.

W XXI wieku świat nadal nie jest wolny od takich sytuacji, a przykładem może tu być Nigeria, kraj kontrastów, w którym demokracja z dobrze rozwijającą się gospodarką, przeplata się z brakiem dostępu do edukacji i ciekawą mozaiką religijną. Wiara w magię dalej stanowi istotny czynnik społeczeństwa Nigeryjskiego, które w taki sposób próbuje wytłumaczyć zaznane nieszczęścia. W Nigerii to dzieci padają ofiarami stygmatyzujących przesądów i oskarżeń o czary. Konsekwencją takich oskarżeń są zastraszania, przemoc i wyrzucenie z domu. Celem przedłożenia jest przybliżenie problemu dotyczącego piętnowania dzieci jako czarownic w Nigerii.

Deadly superstitions - the case of the stigmatisation of witch children from Nigeria

Witchcraft, magic or superstition are elements of culture that interest and fascinate people, regardless of community. The phenomenon of witch hunts has occurred many times in history, both in Europe and in other parts of the world. Witch hunts, as Edward Evans-Pritchard wrote, occur where fear of witchcraft is combined with hostility or hatred towards the accused. These emotions, often lead to the prosecution and punishment of the accused.

In the 21st century, the world is still not free of such situations, and an example of this is Nigeria, a country of contrasts, where democracy with a thriving economy is intertwined with a lack of access to education and a curious religious mosaic. The belief in magic continues to be an important factor in Nigerian society, which tries to explain the misfortunes it has experienced in this way. In Nigeria, it is children who fall prey to stigmatising superstitions and accusations of witchcraft. The consequences of such accusations are intimidation, violence and expulsion from the home. The purpose of this presentation will be to introduce the problem concerning the stigmatisation of children as witches in Nigeria.

Dr. Ernesto Daza Encinas
[Faculdat de Teología "San Pablo" Cochabamba (Bolivia)]
Prof. Ryszard Hajduk CSsR
[University of Warmia and Mazury in Olsztyn (Poland)]

Dziecko w kulturze andyjskiej

Studując i eksplorując życie wawów (dzieci) rodzin Ajmara w wielonarodowym państwie Boliwia, odkryjemy, w jaki sposób, na podstawie swoich zwyczajów i tradycji, otrzymują oni rozwój, edukację, szkolenie i aspiracje jego istoty oraz towarzyszą im mężczyzna i kobieta Ajmara w życiu Wielonarodowego Państwa Boliwii.

Child in Andean culture

In the study and exploration of the life of the wawas (children) of Aymara families in the plurinational State of Bolivia, we will reveal how, from their customs and traditions, they receive and accompany the growth, education, training and aspirations of his being an Aymara man and woman, within the life of the Plurinational State of Bolivia.

Rev. dr. Cezary Opalach
[University of Warmia and Mazury in Olsztyn (Poland)]

Retrospektywna ocena postaw własnych rodziców przez członków wspólnoty Domowego Kościoła

Wcześniejsze badania pokazują, iż małżonkowie należący do wspólnoty Domowego Kościoła, w porównaniu z małżonkami nie należącymi do żadnej wspólnoty religijnej, prezentują bardziej prawidłowe postawy rodzicielskie w wymiarze bliskości i komunikacji (Opalach 2006). Z kolei ostatnie badania dowodzą, iż ich odniesienia rodzicielskie cechują się także większą konsekwencją i autonomią oraz właściwą ochroną i wymaganiami (Opalach 2023).

W związku z tym rodzi się pytanie, czy bardziej prawidłowe postawy rodzicielskie małżonków ze wspólnoty Domowego Kościoła są wynikiem uczestniczenia w formacji tej wspólnoty, czy też kopiowania pozytywnych wzorców wyniesionych z rodziny pochodzenia. Wyniki tych eksploracji naukowych przedstawia prezentowany referat.

Retrospective evaluation of parents' own attitudes by members of the Domestic Church Community

Earlier research shows that spouses belonging to the Domestic Church Community, compared to spouses not belonging to any religious community, present more correct parental attitudes in the dimensions of closeness and communication (Opalach 2006). In turn, recent research shows that their parental references are also characterized by greater consistency and autonomy as well as appropriate protection and demands (Opalach 2023).

This raises the question of whether the more correct parental attitudes of the spouses of the Domestic Church Community are the result of participating in the formation of this community or of copying the positive role models of the family of origin. The results of these scientific explorations are presented in this paper.

Prof. Katarzyna Parzych-Blakiewicz
[University of Warmia and Mazury in Olsztyn (Poland)]

Teologiczna interpretacja sytuacji sieroctwa po śmierci rodziców

Sytuacji, w której dziecko traci rodziców nie da się wyjaśnić żadną filozofią ani metodą nauk psychologicznych, pedagogicznych czy społecznych. Jedynie z perspektywy teologicznej można spróbować jakoś odpowiedzieć na pytanie: jak wyjaśnić sens sieroctwa spowodowanego śmiercią rodziców? Nauki świeckie dostrzegają w

sieroctwie przyczynę wielu trudności związanych z wychowaniem i rozwojem dziecka. Niektórzy specjaliści przekreślają szanse na zdrowy rozwój sierot.

Z perspektywy teologicznej kwestia sieroctwa może być wyjaśniona w oparciu o Objawienie Boże, które ukazuje Boga jako Ojca nieskończenie miłującego każdego człowieka. Potęga ojcowskiej miłości Boga jest niemożliwa do zmierzenia. Ogrom tej miłości przekracza moc wszelkiej ludzkiej miłości do drugiego człowieka, nawet miłość w relacjach między rodzicami a dziećmi. Pomimo klarowności Objawienia Bożego zawartego w Biblii na temat miłości jaką Bóg obdarza człowieka, Boska miłość nie jest do końca przyjmowana przez ludzi. Przywiązanie człowieka do innych ludzi jest tak silne, że przysłania wizerunek Boga kochającego lepiej, mocniej i tkliwiej.

Jak Bóg mógłby powiedzieć dosadniej o swojej miłości, niż przekazują to święci prorocy, będący pod natchnieniem Ducha Świętego? Wydaje się, że bardziej wyraźnie niż prorocy przemawia realne, namacalne sieroctwo. Sieroctwo jest ono egzystencjalnym wstrząsem, który ukazuje wizerunek Boskiego rodzicielstwa wobec człowieka. Pismo św. mówi, że Bóg szczególnie opiekuje się sierotą. Nie zostawia osieroconego dziecka. Z perspektywy teologicznej refleksji, sieroctwo jest więc sytuacją egzystencjalną, która sygnalizuje wezwanie do tego, aby radykalnie wejść w relacje z Bogiem jako Ojcem, gdyż On – tylko On – naprawdę jest w stanie zastąpić ludzkiego rodzica. Boskie zastępstwo w rodzicielstwie nie jest tym samym, co opieka, której może udzielić drugi człowiek. Jest to objawienie się Boskiej Obecności – obecności Boga jako Ojca w indywidualnym życiu człowieka. Sieroctwo nie jest więc jedynie sytuacją trudną konkretnego dziecka, ale sytuacją jakby sceniczną, w której inni ludzie oglądają osierocone dziecko, tulone przez samego Boga. Dla wszystkich ludzi sieroctwo konkretnych dzieci niesie w sobie przesłanie o tym, że najwspanialszym Rodzicem każdego człowieka jest Bóg.

Theological interpretation of the situation of orphanhood after the death of parents

The situation in which a child loses its parents cannot be explained by any philosophy or method of psychological, pedagogical or social sciences. Only from a theological perspective can one try to answer the question: how to explain the meaning of orphanhood caused by the death of parents? Secular sciences see orphanhood as the cause of many difficulties related to the upbringing and development of a child. Some specialists rule out the chances for healthy development of orphans.

From a theological perspective, the issue of orphanhood can be explained based on God's Revelation, which shows God as a Father who infinitely loves every person. The power of God's fatherly love is impossible to measure. The enormity of this love exceeds the power of all human love for another person, even love in the relationship between parents and children. Despite the clarity of God's Revelation contained in the Bible about God's love for man, God's love is not fully accepted by people. Man's attachment to other people is so strong that it obscures the image of God who loves better, stronger and more tenderly.

How could God speak more clearly about his love than the holy prophets under the inspiration of the Holy Spirit convey? It seems that real, tangible orphanhood speaks more clearly than the prophets. Orphanhood is an existential shock that shows the image of God's parentage towards man. Holy Scripture says that God takes special care of the orphan. He doesn't leave an orphaned child. From the perspective of theological reflection, orphanhood is therefore an existential situation that signals a call to radically enter into a relationship with God as Father, because He - only He - is truly able to replace a human parent. Divine replacement in parenting is not the same as care that can be provided by another human being. It is the revelation of the Divine Presence - the presence of God as Father in the individual life of man. Orphanhood is not only a difficult situation for a specific child, but a stage-like situation in which other people watch an orphaned child, cuddled by God himself. For all people, the orphanhood of specific children carries the message that the greatest Parent of every person is God.

Dr. Sylwia Mikołajczak

[University of Warmia and Mazury in Olsztyn (Poland)]

Dziecko z niepełnosprawnością intelektualną w rodzinie

W wychowaniu oraz w prawidłowym rozwoju dziecka z niepełnosprawnością intelektualną, jednym z zasadniczych zadań rodziny jest zaspakajanie jego potrzeb. Prawidłowy proces powinien zacząć się już od chwili narodzin dziecka. Nie jest to jednak proste. Oczekiwanie na przyjście na świat dziecka, stanowi dla rodziców bardzo ważny moment i wiąże się z wyobrażeniami o nim, planami, marzeniami. Kiedy wymarzony i wyczekiwany obraz okazuje się być odmienny, pojawia się rozczarowanie. Sytuacja, w której się znajdują stanowi dla nich olbrzymie wyzwanie. Pogodzenie się z odmienną wizją życia wymaga od rodziców czasu i zależy od indywidualnych zasobów i predyspozycji danego rodzica. Rodzice winni jednak pamiętać, iż dzieci z niepełnosprawnością intelektualną posiadają takie same potrzeby biologiczne, psychiczne, emocjonalne oraz społeczne, jak ich pełnosprawni rówieśnicy. One także potrzebują miłości, poczucia bezpieczeństwa, akceptacji, czy zrozumienia. Ponadto z powodu swojej niepełnosprawności mają szereg innych potrzeb, które wymagają specjalnego postępowania w stosunku do nich.

A child with intellectual disability in the family

In the upbringing and proper development of a child with intellectual disabilities, one of the essential tasks of the family is to meet the child's needs. The correct process should start from the moment the child is born. However, this is not easy. The anticipation of the birth of a child, is a very important moment for parents and is associated with ideas about the child, plans, dreams. When the dreamed and awaited image turns out to be different, disappointment ensues. The situation in which they find themselves poses a huge challenge for them. Coming to terms with a different vision of life takes time for parents and depends on the individual resources and predisposition of the parent in question. However, parents should remember that children with intellectual disabilities have the same biological, mental, emotional and social needs as their non-disabled peers. They too need love, a sense of security, acceptance or understanding. In addition, because of their disabilities, they have a number of other needs that require special treatment for them.